

Carya hikor, orzesznik przeorzech

Rodzina *Juglandaceae*
orzechowate

Opis i występowanie Dorodne, podobne do orzecha drzewo zrzucające liście, czasami krzew. Korowina jasna, liście skrętoległe, nieparzystopierzaste. Kwiaty drobne, jednopłciowe, tworzą kwiatostany; męskie – zwisające, przypominają kotki, o 3-8 kwiatach; żeńskie – niepozorne, wzniesione 2-10-kwiatowe kłoski. Owoce to pozorne pestkowce, kuliste lub podłużne, pękające na 4 części; w nich orzech – gładki albo słabo pobrużdżony. Około 20 gatunków, w większości we wschodniej Ameryce Północnej aż po Meksyk.

Rozmnażanie Z nasion; rzadkie gatunki szcze-

▲ *Carya ovata* jesienią.

pimy zimą w szklarni lub sadzonkujemy.

Wymagania Potrzebują żyznej, wilgotnej gleby i ciepłego stanowiska.

Zastosowanie *C. ovata* to atrakcyjna roślina parkowa o efektownych i jesienią pięknie zabarwionych liściach, którą należy sadzić pojedynczo, w pobliżu zbiorników wodnych. Ma cenne drewno, tzw. hikorę.

◀ *Carya ovata* – typowa, tuszcząca się korowina.

Carya ovata, orzesznik pięciolistkowy (Ameryka Północna) – drzewo wysokości do 40 m, o wąskiej, podłużnej koronie. Korowina łuszcząca się, szara, szorstka. Liście długości 30-60 cm, ogonki 4-13 cm, listki najczęściej po 5. Ich blaszki jajowate, odwrotnie jajowate, eliptyczne lub eliptycznie lancetowate, 4-26 x 1-14 cm, jesienią pięknie złotożółte. Owoce brązowe lub czerwono-brązowe, kuliste lub spłaszczone, o rozmiarach 25-60 x 25-60 mm. Orzechy elipsoidalne, jajowate lub odwrotnie jajowate; jądro słodkie.

▲ *Castanea sativa* – kwiaty.

Castanea Miller kasztan

Rodzina *Fagaceae*
bukowate

Opis i występowanie Drzewa, rzadziej krzewy, zrzucające liście. Korowina głęboko spękana, liście skrętoległe, podłużnie lancetowate lub wąsko owalne, ułożone dwurzędowo, cienkie, nieco skórzaste, grubo piłkowane. Kwiaty rozdzielnopłciowe, we wzniesionych, długich, wąskich kłosach, białawe lub białozielone. Owoce to orzechy, na ogół zebrane po 3 w kolczastej okrywie. Kilkanaście gatunków rośnie w Ameryce Północnej, Europie i Azji. Są to cenne drzewa parkowe sadzone pojedynczo.

Rozmnażanie Wiosną z nasion, jesienią ze zdrewniałych sadzonek; gatunki drzewiaste i odmiany okulizujemy i szczepimy.

Wymagania Lubią gleby o jak najmniejszej zawartości wapnia.

Zastosowanie Nasiona (kasztany) zawierają wiele węglowodanów i witaminę C. Jada się je prażone, zaś suszone przetwarzają się na mączkę do celów spożywczych. Młoda kora to źródło tanin. Rośliny drzewiaste sady się pojedynczo lub w małych grupach, a krzewiaste rosną w arboretach.

Castanea sativa, kasztan jadalny (Azja Mniejsza, Europa Pd., Afryka Pn.) – drzewo wysokości do 40 m. Korona szeroka, młode pędy filcowate, starsze nagie, zielonkawe lub czerwono-brązowe. Liście lancetowate, długości 12-25 cm, jaskrawozielone, błyszczące, grubo piłkowane. Męskie kotki zielonkawobiałe, długości 12-20 cm. Kwitnie w V. Okrywa orzechów zwanych kasztanami ma szerokość 4-7 cm. Ma wiele odmian o różnym pokroju oraz kształcie i barwie liści.

▲ *Castanea sativa* – owoce w kolczastych okrywach.

Catalpa Scop surmia, katalpa

Rodzina *Bignoniaceae*
bignoniovate

Opis i występowanie Drzewa zrzucające liście; sporadycznie krzewy. Liście naprzeciwległe albo w okółkach, z długimi ogonkami, duże, całobrzegie lub kłapowane. Kwiaty w wiecach lub gronach, 5-krotne, o dwuwargowej koronie, u góry rogowatej i dzwonkowatej; kielich rozszczepiony lub dwuwargowy. Owoce to efektowne, wąskie, walcowate torebki. Kilkanaście gatunków, głównie w południowo-wschodnich Chinach, Tybecie i USA.

Rozmnażanie Wiosną z nasion; przez sadzonki korzeniowe i szczepienie.

Wymagania Żyzna, dość wilgotna gleba i ciepłe, osłonięte miejsce.

Zastosowanie Sadzimy pojedynczo lub w alejach. Są efektowne i oryginalne dzięki swoim dużym liściom i ładnym kwiatostanom, a także niezwykłym owocom. Można je też spokać jako drzewa alejowe.

▲ *Catalpa x erubescens* 'Purpurea' – młodzietki liść.

Catalpa bignonioides, surmia zwyczajna (południowe USA) – drzewo wysokości 8-20 m. Korona rozłożysta, korowina jasnobrązowa, cienka. Liście sercowato jajowate, zastrzone, długości 10-20 cm, na ogół całobrzegie, czasem z dwiema lub jedną klapą boczną, intensywnie zielone, od spodu krótko owłosione. Kwiaty białe, długości 3-5 cm, w wiechach długości 15-20 cm; gardziel w żółte paski i purpurowe kropki; kwitną w VI-VII. Owoce to torebki długości 16-40 cm.

'Aurea' – rozwijające się liście są żółte; latem zielenieją.

Catalpa x erubescens, surmia pośrednia (USA) – mieszańiec

Catalpa bignonioides. ▲

gatunków *C. bignonioides* i *C. ovata*; liście ciemnozielone, podczas rozwijania się z pączków czerwone; sercowate lub deltoidalne, ostre, o sercowatej lub uciętej nasadzie; często 1-2 kłapy boczne; w kątach nerwów liście nie mają brązowych gruczołków. Kwiaty śnieżnobiałe lub białozółte, w żółte i purpurowe plamy i prążki, szerokości ok. 25 mm, w luźnej wieszce. Owoce – torebki długości do

45 cm i grubości 5 mm.

'Purpurea' – młode pędy ciemnopurpurowe; liście najpierw czarnoczerwone, potem ciemnozielone, długości ok. 8 cm, na młodych roślinach większe. Kwiaty białe, długości 3 cm.

▼ *Catalpa bignonioides* 'Aurea' – kwiaty.

Cedrela P. Browne cedrówka

Rodzina *Meliaceae*
meliowate

Opis i występowanie Drzewo zrzucające liście lub zimozielone. Liście duże, skrzydełkowate, pierzaste, ciemnozielone. Kwiaty małe, białe lub zielonkawe, 5-krotne, rurkowate, pachnące, w dużych wiszących wiechach. Owoce – małe zdrewniałe torebki z oskrzydłonymi nasionami. 18 gatunków w tropikalnej Ameryce, pd-wsch. Azji i pd. Australii.

Cedrela sinensis, cedrówka chińska (Chiny, Japonia, Korea) – drzewo wysokości 12-20 m. Młode pędy grube i owłosione, korowina gruba, pękająca, łuszcząca się. Liście długości 25-70 cm, parzysto-

▲ *Cedrela sinensis*.

▲ *Celtis occidentalis*.

i nieparzystopierzaste; listki ostre, całobrzegie lub rzadko ząbkowane, po 10-30, naprzeciwległe. Kwiatostany długości 30-70 cm, kwiaty dzwonicowate. Owoce – odwrotnie jajowate torebki długości 20-25 mm. Roślina ciepłolubna; rozmnażamy ją w szklarni z sadzonek korzeniowych lub nasion.

▼ *Celtis occidentalis* – owoce.

Celtis L. wiązowiec

Rodzina: *Ulmaceae*
wiązowate

Opis i występowanie Drzewo zrzucające liście lub (gatunki tropikalne) zimozielone; rzadko krzew. Liście skrzydełkowate, niesymetryczne, piłkowane lub całobrzegie, z ogonkami. Kwiaty